

Emma Parsonsová

Klik a klid

Řešení pro všechny psy
ve světě plném nástrah

NAKLADATELSTVÍ

Praha, 2022

The New Click to Calm

Solutions for All Dogs in a Challenging World

© 2021 Sunshine Books, Inc.

Vydala společnost Karen Pryor Clicker Training, 177 Huntington Ave Suite 1703
PMB 31921 Boston, Massachusetts 02115-3153 US, www.clickertraining.com.

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této knihy nesmí být reprodukována ani vysílána v jakékoli podobě a jakýmkoli prostředky, elektronickými, digitálními či mechanickými, včetně fotokopí, zvukových záznamů nebo jakýmkoli systémem pro ukládání a vyhledávání informací, bez písemného svolení nakladatele.

Autorka a nakladatel nenesou odpovědnost v případě náhodných nebo následných škod vzniklých na základě opatření, provádění nebo používání pokynů a doporučení obsažených v této knize nebo v souvislosti s nimi.

Copyright © Emma Parsons, 2021

Illustrations © Emma Parsons unless otherwise noted, 2021

Cover photo © Alicia Kerr, Katerina Lyubomirova, 2021

Photos © Emma Parsons unless otherwise noted, 2021

Translation © Jana Dušková, 2022

© Nakladatelství PLOT, 2022

ISBN 978-80-7428-422-9

Tato kniha je věnována Lizzii-Taylor, mé fence zlatého retrívra, která byla vždycky ztělesněním radosti.

21. října 2007 – 5. listopadu 2020

Mystic Charmed Lizzie-Taylor, CD BN AX AXJ MXP2 MJP NFP CGC

Obsah

Předmluva	11
Úvod	13
ČÁST I: VYTVÁŘENÍ STRUKTURY A BUDOVÁNÍ DŮVĚRY	19
Kapitola 1: Překlenutí komunikační propasti	20
Posilujte to, co se vám líbí	22
Zbavte se otravného chování	22
Kapitola 2: Narušování starých vzorců, zavádění nových	25
Předcházejte nacvičování a opakování starých vzorců	26
Využívejte na maximum tréninkový bankovní účet svého psa	26
Proč fyzické tresty nemusí přinést úspěch	27
Kapitola 3: Management domácnosti	29
Zásada č. 1: Naučte psa říkat „Prosím“	30
Zásada č. 2: Denně psa duševně stimulujte	30
Zásada č. 3: Poskytněte psovi bezpečný prostor	32
Zásada č. 4: Vyberte správnou hračku pro správnou příležitost	34
Zásada č. 5: Naučte psa pravidla hry	34
Zásada č. 6: Ukažte psovi, že handlování předmětů je zábava	26
Zásada č. 7: Postarejte se o bezpečí u dveří a těsných prostor	37
Zásada č. 8: Navykněte psa na manipulaci	37
ČÁST II: BUDOVÁNÍ ZÁKLADŮ	39
Kapitola 4: Kliktrénink: univerzální jazyk	40
Využití kliktréninku k řešení reaktivity a agresivity	41
Volba správného vybavení	42

Začínáme s klikrem	46	Jak to funguje	132
		Základní dovednosti	132
Kapitola 5: Jak vypadá produktivní lekce kliktréninku	48	Kapitola 11: Jak uspořádat tréninkovou lekci	138
Tipy pro trénink	48	Místo	138
Dokonalá tréninková smyčka	52	Tréninkové vybavení	139
		Stanovení prahu: neviditelná linie	140
Kapitola 6: Jak naučit základy	54	Sběr dat: vedení tréninkového deníku	143
Klady a zápory očního kontaktu	76		
		Kapitola 12: Jak vypadá celý proces	145
Kapitola 7: Jak naučit nouzová chování	80	Kapitola 13: Když se všechno pokazí	154
Jak dodat odvalu	81	„Nemohl jsem vůbec nic dělat!“	154
Jak zmírnit bujarost	85	Obnovte svůj závazek vůči psovi	156
Jak psa schovat	89	Dozvuky: vzpamatujte se a jděte dál	159
Elegantní ústup	93		
Jak psa odvést	101		
Jak přemístit psa bez pomoci rukou	104		
		ČÁST V: ŘEŠENÍ NA MÍRU PRO PROBLÉMOVÉ INTERAKCE	163
ČÁST III: KDYŽ SE VYSKYTNOU PROBLÉMY	111	Kapitola 14: Když se pes necítí dobře v blízkosti lidí	164
Kapitola 8: Spektrum problémů	112	Přízpusobte nouzová chování své situaci	166
Ben, katalyzátor pro Klik a klid	112	Jak Klik a klid pomáhá psům citlivým na lidi	168
Cesta k nápravě	114	Proces Klik a klid	168
V čem je problém?	117	Příprava a uspořádání	169
Speciální faktory u psů, kteří koušou	119	Seznámení (první stádium: tři fáze postupu Klik a klid)	170
		Zkoumání (druhé stádium)	175
Kapitola 9: Práce na změně	125	Setkání (třetí stádium)	177
Naučte psa základní chování	126		
U agresivního psa uplatněte doplňkové strategie managementu	126	Kapitola 15: Řešení specifických problémů pes-člověk	183
		Drama u dveří	183
ČÁST IV: IMPLEMENTACE METODY KLIK A KLID	129	Když přijde návštěva	185
Kapitola 10: Proces klikání u reaktivního psa	130	Hlídání zdrojů: majetek	188
Sociální odstup	130	Hlídání zdrojů: jídlo	193
Naučte psa, jak si zajistit bezpečí	131		
		Kapitola 16: Když se pes necítí dobře v blízkosti jiných psů	197
		Přízpusobte nouzová chování své situaci	199

Jak Klik a klid pomáhá psům citlivým na jiné psy	200
Proces Klik a klid	202
Příprava a uspořádání	203
Seznámení (první stádium: tři fáze postupu Klik a klid)	204
Zkoumání (druhé stádium)	210
Setkání (třetí stádium)	213
Kapitola 17: Řešení specifických problémů mezi psem a psem	217
Procházky s jinými psy	218
Když přijde návštěva se psem	219
Management lidí, psů a prostředí	220
Využijte návštěvy cizích psů k tréninku svého psa	221
Tolerování neomaleného psiho chování	221
Úspěch v hromadných kurzech	227
Úspěch při sportu	227
Připravte si podmínky pro úspěch	228
Natrénуйте se psem chování pro soutěžní prostředí	229
ČÁST VI: JAK ZVLÁDNOUT DOMÁCNOST S NĚKOLIKA PSY	235
Kapitola 18: Základní chování pro skupinu	236
Týmový trénink	237
Psi, kteří se nesnášejí	239
Kapitola 19: Základní chování pro více psů	241
Pár slov na závěr	249
Zdroje	250
Poděkování	252
O autorce	254

Seznam cvičení

(v pořadí dle výskytu)

Rozpoznání jména	55	Klik a klid – druhá fáze: přesměrování	149
Oční kontakt	56	Klik a klid – třetí fáze: nahrazení	151
Ruka jako target	57	Rozpoznání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	171
Sedni	59	Přesměrování (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	172
Lehni	60	Nahrazení (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	173
Zůstaň	62	Zkoumání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	175
K noze	63	Setkání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	177
Přivolání	66	Hra zvaná „nos“	190
Čtyři tlapky na zemi	68	Krmení v pohodě	194
Zaparkování na místě	69	Hlazení při krmení	195
Hledej	71	Rozpoznání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	205
Handlování předmětů	72	Přesměrování (pro psy, kteří mají problémy se psy)	207
S dovolením!	74	Nahrazení (pro psy, kteří mají problémy se psy)	208
Manipulace	75	Zkoumání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	211
Bezvýhradný oční kontakt	78	Setkání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	213
Sáhni si na to	81	Paralelní chůze	218
Pozdrav dotekem ruky	83	Složení očíhávající zkoušky	223
Couvání od člověka	84	Akceptování přímého přiblížení	225
K noze – lehni	85	Tolerování srážek	226
Přivolání – couvání	88	Jak odstranit vyvádění v kleci	229
Za záda	89	Týmový trénink	238
Postav se ke zdi	91	Rozpoznání jména ve skupině	241
Nouzové přivolání	93	Simultánní odložení	242
Pojďme	94	Čas krmení	244
Pojď honem!	96	Způsobné chování u dveří	245
Klik při napnutí vodítka	96	Způsobné chování na schodech	246
Nech to	98		
Couvání – sedni	99		
Toleruj mou ruku	101		
Bradička	102		
Přesun	104		
Nouzový přesun	105		
Couvání – lehni	107		
Zalehnutí na dálku	107		
Pohyb sem a tam	137		
Pohyb po oblouku	137		
Hledání prahu	140		
Klik a klid – první fáze: rozpoznání	146		

Seznam cvičení

(v abecedním pořadí)

Akceptování přímého přiblížení	225	Postav se ke zdi	91
Bezvýhradný oční kontakt	78	Pozdrav dotekem ruky	83
Bradička	102	Přesměrování (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	172
Couvání od člověka	84	Přesměrování (pro psy, kteří mají problémy se psy)	207
Couvání – lehni	107	Přesun	104
Couvání – sedni	99	Přivolání	66
Čas krmení	244	Přivolání – couvání	88
Čtyři tlapky na zemi	68	Rozpoznání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	171
Handlování předmětů	72	Rozpoznání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	205
Hlazení při krmení	195	Rozpoznání jména	55
Hledání prahu	140	Rozpoznání jména ve skupině	241
Hledej	71	Ruka jako target	57
Hra zvaná „nos“	190	S dovolením!	74
Jak odstranit vyvádění v kleci	229	Sáhní si na to	81
K noze	63	Sedni	59
K noze – lehni	85	Setkání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	177
Klik a klid – druhá fáze: přesměrování	149	Setkání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	213
Klik a klid – první fáze: rozpoznání	146	Simultánní odložení	242
Klik a klid – třetí fáze: nahrazení	151	Složení očíhávací zkoušky	223
Klik při napnutí vodítka	96	Tolerování srážek	226
Krmení v pohodě	194	Toleruj mou ruku	101
Lehni	60	Týmový trénink	238
Manipulace	75	Za záda	89
Nahrazení (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	173	Zalehnutí na dálku	107
Nahrazení (pro psy, kteří mají problémy se psy)	208	Zaparkování na místě	69
Nech to	98	Zkoumání (pro psy, kteří mají problémy s lidmi)	175
Nouzové přivolání	93	Zkoumání (pro psy, kteří mají problémy se psy)	211
Nouzový přesun	105	Způsobné chování na schodech	246
Oční kontakt	56	Způsobné chování u dveří	245
Paralelní chůze	218	Zůstaň	62
Pohyb po oblouku	137		
Pohyb sem a tam	137		
Pojď honem!	96		
Pojďme	94		

Předmluva

Je skoro neuvěřitelné, že uplynulo už víc než patnáct let od té doby, co Emma Parsonsová poprvé vydala svou průkopnickou knihu *Click to Calm: Healing the Aggressive Dog (Klik a klid: jak vyléčit agresivního psa)*. Dobře si pamatuji, jak Emma hovořila o metodě Klik a klid na ClickerExpo a jak moc jsem se těšil, až si přečtu její první knihu. Nesmírně se mi líbilo, že Emma zaujala k řešení agresivity neotřelý přístup. Zaujal mě její postup: klikat a posilovat sebemenší zmírnění nežádoucího chování. Příběh Bena, Emmina zlatého retrievra, který byl reaktivní vůči psům, byl přesvědčivým příkladem, jak může být metoda Klik a klid účinná. V uplynulých patnácti letech Emma tento postup uplatňovala ve velké míře, využívala zpětnou vazbu z práce s klienty, zdokonalovala techniky postupu a aktualizovala pokyny a procesy. Všechny tyto poznatky a zkušenosti teď shrnuje v knize *Klik a klid: řešení pro všechny psy ve světě plném nástrah*.

U této nové knihy je třeba upozornit na několik věcí. Zaprvé, v názvu se vůbec neobjevuje slovo „agresivita“, záběr tohoto díla je totiž mnohem širší. To, že kniha obsahuje „řešení pro všechny psy ve světě plném nástrah“, mě velmi těší. Spousta technik, které může trenér využít při řešení agresivity, totiž najde uplatnění i v jiných náročných situacích. Kniha *Klik a klid* obsahuje odpovědi a plány, které vám mohou pomoci najít řešení, i pokud máte psa, který si od vás nenechá vzít hračku a chňape po vás, nebo psa, který začne až příliš nadšeně tahat na vodítku, když patří v dálce jiného psa.

Zadruhé se mi líbí, že vás Emma podrobně provede jednotlivými kroky tréninkového procesu, počínaje od základního chování a dovedností, které by měli znát všichni psi. I jiné postupy a knihy o řešení problémů obsahují cenné informace o krocích a procesech pro řešení problémového chování, ale často předpokládají, že čtenář už má určitou úroveň znalostí nebo tréninkových zkušeností. Toto Emma nepředpokládá. V prvních dvou částech knihy předkládá základní informace prospěšné pro všechny trenéry a majitele psů. Část I se zaměřuje na

vytváření struktury a budování důvěry, což jsou klíčové prvky, které musíte zajistit, než vůbec začnete uskutečňovat plán, jak psovi pomoci. V Části II klade Emma základy pro řešení problémů v podobě tréninkových plánů a doporučení pro uspořádání dobré tréninkové lekce a radí, jak trénovat základní dovednosti a jak učit nouzová chování.

Zatřetí kniha popisuje, jak identifikovat problémové chování, jak rozpoznat spouštěče a jak navrhnout plán pro řešení problému. *Klik a klid* je doslova napěchovaný tréninkovými nápady a strategiemi pro řešení nejrůznějších situací. Emma také pojednává o nejrůznějších věcech, které se mohou pokazit, a popisuje, jak se na tyto nečekané, ale nevyhnutelné situace připravit a jak je řešit. Rozšiřuje záběr řešení problémů od pouhé agresivity až po mnoho dalších jevů a díky tomu je její nová kniha nesmírně užitečný zdroj.

Na této knize mi připadá pozoruhodné to, že v ní najde užitečné informace jak profesionální trenér, tak běžný majitel psa. Emma dala knize takovou strukturu, že vede čtenáře od počátečních kroků a nezbytných předpokladů až k plánům pro řešení mnoha častých problémů. *Klik a klid* by měl být zdrojem, po kterém sáhnou všichni trenéři i kdokoli, kdo hledá cestovní mapu, která by mu pomohla orientovat se ve výzvách, s nimiž se potýká ne jeden pes žijící v našem hektickém světě.

Ken Ramirez

Úvod

Moje první kniha, *Click to Calm: Healing the Aggressive Dog (Klik a klid: jak vyléčit agresivního psa)*, která vyšla v roce 2005, byla určena majitelům psů, kteří měli problémy s agresivitou. To bylo před patnácti lety! *Klik a klid* byla revoluční a kontroverzní kniha. Důvod, proč vzbudila takovou pozornost, byl prostý: líčila úspěchy, kterých jsem dosahovala s tréninkem, jenž za pomoci pozitivního posilování a označování markerem měnil reakce psů s agresivním chováním. Tito psi reagují na „spouštěče“ v prostředí, tedy na něco, co vnímají jako vzrušující nebo ohrožující, například na batole, na troubící hasičské auto nebo na velkého černého psa. Postup *Klik a klid* učil psa specifickému ovlivnitelnému chování, které mohl uskutečnit při setkání se spouštěčem, a tím mu umožňoval, aby si sám zajistil bezpečí.

Když si pořizujeme psa, tak počítáme s tím, že nás bude všude doprovázet. Nedokážeme si představit, že bychom si ho nevzali na fotbalový zápas svých dětí, na návštěvu k přátelům nebo na dovolenou. Ale pokud se u psa projeví problémy s chováním, tak se on a jeho majitel místo účasti na sociálně podnětných a vzájemně přínosných událostech často ocitá v izolaci a osamění nebo se potýká s rozpaky a ostudou. Díky osobním zkušenostem se svými psy se dovedu vžít do pocitů svých klientů, kteří mi vyprávějí, jak se styděli na veřejnosti, jak museli opustit rekreační kurz nebo jak je přestali navštěvovat příbuzní, protože jejich pes je příliš hlučný a dotěrný. Finanční a emocionální náročnost života se psem, který má závažné problémy s chováním, je často vysoká. Tito klienti chtějí svého psa osvobodit od fyzického a emocionálního stresu, kterým je takové chování provázáno, a sebe od následků, které to způsobuje jim jako majitelům. Od vydání knihy *Klik a klid* jsem se toho od svých klientů dozvěděla tolik, že jsem se rozhodla napsat *Klik a klid: řešení pro všechny psy ve světě plném nástrah*.

Co je nové

Pro všechny – nejen „agresivní“ – psy

Na této knize je zásadní to, že nový postup Klik a klid můžete uplatnit na skoro každé nežádoucí chování. Metody Klik a klid mají rozsáhlou použitelnost, protože se zaměřují na chování, které chceme změnit, a ne na pomyslnou nálepku, kterou je označené. Postup je určen nejen pro agresivní psy. Tuto novou knihu jsem napsala pro majitele všech psů, kteří štěkají a dělají výpady na vodítku z jakéhokoli důvodu – nejen z „agresivity“. Je určena pro psy, kteří mají strach z lidí a jiných psů. Je určena pro mladé psy, kteří se vrhají ke každému psovi, jehož potkají a s nímž si chtějí hrát, i pro starší psy, kteří se najednou začnou chovat k jiným psům „nevrle“. Je určena pro majitele a trenéry, kteří nečekaně dostanou do ruky psa s temperamentem, s jakým se do té doby neseťkali. Nový postup Klik a klid představuje účinnou strategii pro všechny.

Pro náš hektický svět plný nástrah

Pro psy je náročné přizpůsobit se hektickému světu lidí. Pokud na jeho výzvy nejste připravení, můžete narazit na problémy s chováním, které si nezaslouží a po kterých netouží žádný pes ani majitel. Jediný nešťastný incident může vyvolat problémové chování i u dosud nekonfliktního psa. Vy se na to ale můžete připravit tím, že psa naučíte taková chování, která mu umožní vyhnout se nebezpečí. Správná chování mohou vašemu psovi zachránit život, minimalizovat dopad incidentu na pozdější chování, vašemu psovi mohou zvýšit odolnost a vás ušetřit zármutku.

V knize *Klik a klid* najdete pokyny pro více než pětaticet klíčových chování, která by podle mého názoru měli majitelé a odborníci naučit všechny psy, aby jim zajistili bezpečnost v našem světě. Tato chování slouží k prevenci problémů, která tvoří jádro detailních řešení Klik a klid, popsanych v této knize. I kdybyste neudělali nic jiného, doufám, že tuto knihu použijete k tomu, abyste svého psa nebo psa svých klientů naučili tato klíčová chování!

Pro rychlejší výsledky

Toužíme mít zvladatelnější psy – čím dříve, tím lépe. Mnozí psi mají problémy s chováním, které jejich majitelé správně označují jako otravné, ale nikoli nebezpečné. Někteří psi reagují jen na pár podnětů nebo spouštěčů z prostředí. U jiných psů bohužel platí přesný opak. Ve všech případech ovšem majitelé touží po

tom, aby se chování jejich psů zlepšilo co nejrychleji. Úpravy, které jsem provedla v postupu Klik a klid, mohou urychlit změny, jež si majitelé přejí navodit v chování svého psa.

Pro řešení konkrétních problémů

Podrobně rozebírám následující situace, v nichž se majitelé často setkávají s nežádoucími chováními:

1. Pomoc psům, kteří mají problémy s lidmi (kapitoly 14 a 15),
2. Pomoc psům, kteří mají problémy se psy (kapitoly 16 a 17),
3. Zvládání dynamiky domácnosti s několika psy (kapitoly 18 a 19).

V každé z uvedených kapitol najdete podrobné postupy pro řešení nejčastějších projevů daného problému – od psů, kteří si „hlídají“ majetek nebo jídlo, přes psy, kteří „vyšilují“ na veřejnosti, po psy, kteří se s nikým nesou ani doma. Podrobné tréninkové postupy ušetří vám i vašim klientům čas a zbaví vás nešťastných začátků a utrpení.

Pro efektivější postup

Pokud znáte původní postup Klik a klid, všimnete si v novém postupu tří významných změn:

1. **Nezastavujte se.** Pokud se vy a váš pes při setkání se spouštěčem nezastavíte, dodá to tělu psa (i vašemu tělu) větší klid. Když bude pes konfrontován se spouštěčem za pohybu, zabrání to „zamrznutí“, které často předchází „výbuchu“. Obzvláště důležité je zabránit „zamrznutí“ v raných stádiích celého procesu, kdy se pes teprve učí zachovat za přítomnosti spouštěče klid a orientovat se na vás.
2. **Platíte víc za to, čeho chcete víc.** Rozhodujícím milníkem v procesu Klik a klid je okamžik, kdy se pes učí přeorientovat se po spatření spouštěče na vás. Teď doporučuji, abyste v době, kdy se pes učí toto chování, výrazně zvýšili přísun odměn, které od vás pes dostává. Zjistila jsem totiž, že když psy lépe „platíme“, tak se tento rozhodující krok učí rychleji.
3. **„Klikněte, vzdalte se a dejte pamlsek.“** Tréninková smyčka Kliknutí a pamlsek tvořila vždycky rozhodující součást postupu Klik a klid. Teď jsem do této smyčky vložila ještě „vzdálení“. Krok „vzdálení“ použijete, když potřebujete:

- a) Dostat psa ze stresující situace. Tento krok poskytne vám i psovi čas na to, abyste se nadechli a zmírnili stres a úzkost. Navíc psovi umožní sníst si v klidu pamlsky a vychutnat si je, aniž by byl ve stresu z jiného psa nebo člověka, který na něj zírá.
- b) Vyhodnotit pracovní práh. Bylo toto poslední setkání se spouštěčem snadné, nebo příliš obtížné? Měli byste se při příštím setkání více přiblížit, nebo naopak pracovat se psem na větší vzdálenost?
- c) Připravit se na příští opakování. Jelikož pes už není tvář v tvář spouštěči, můžete plynule zahájit další opakování.

Jak používat tuto knihu

U této knihy je mým cílem sdělit to, o čem jsem přesvědčená, že by měl vědět každý pes, a tím spíš jeho majitel, aby si mohli společně utvářet bohatý a spokojený život. Seznámit se s metodou Klik a klid je užitečné pro každého psa, od bujaré dospívající německé dogy, která vyskakuje nadšením, když přijde návštěva, po týraného jezevčíka z útulku, který bez varování promění některá setkání s jinými psy v potenciálně nebezpečnou melu. Jelikož si čtenáři budou číst *Klik a klid* s různými cíli a hledisky, předkládám zde několik obecných doporučení, jak z knihy vytěžit co nejvíc:

Pokud jste v trénování psů nováčky nebo pokud jste ještě nevyzkoušeli trénink za pomoci pozitivního posilování, začněte číst knihu od začátku, abyste si osvojili zásady, které můžete použít při učení svého psa, ať už ho za „problémového“ považujete, či nikoliv. Pokud jste si pořídili psa teprve nedávno, věnujte obzvlášť velkou pozornost Částem I a II. Jejich cílem je připravit vás a vašeho psa tak, abyste se vyvarovali reaktivity, agresivity a jiných potíží, než by se z nich mohl stát problém. Tyto části knihy jsou totiž věnované prevenci. Zásady uvedené v Části I, Kapitole 3 dodají vašemu psovi určitou strukturu, aby se naučil, jak se má učit a jak má úspěšně fungovat v lidské společnosti. Uvědomí si, že toho, co si přeje, může dosáhnout vhodným chováním. Kromě nácviku základních chování se vám vyplatí investovat čas a naučit ho některá nouzová chování podle Části II, kapitoly 7, abyste byli společně lépe připraveni na řešení nečekaných situací. Ty totiž mohou potkat kohokoli z nás. Může se stát, že váš pes se vůči něčemu zachová reaktivně nebo že se jiný pes zachová reaktivně vůči vašemu psovi, i když ten mu k tomu nedá žádný důvod.

Bude-li mít váš pes „problémy“, už když si ho budete pořizovat, nebo když se u něj začne projevovat chování, se kterým si nebudete vědět rady, podívejte se do Části III. Tam se dozvíte, jak čelit důsledkům, jak diagnostikovat problém a jak

naplánovat postup pro jeho řešení. U většiny psů to znamená použít metodu Klik a klid.

Pokud už Klik a klid znáte, přečtěte si v Části IV, jaké rozhodující změny jsem v této metodě uskutečnila. Části V až VI pak metodu Klik a klid dále rozšiřují. Část V ji upravuje pro psy, kteří mají problémy s lidmi, a nabízí konkrétní řešení nejčastějších problémů mezi člověkem a psem (kapitoly 14 a 15). Kapitoly 16 a 17 pak metodu upravují pro psy, kteří mají problémy se psy, a nabízejí konkrétní řešení nejčastějších problémů psa se psem. Obě části vysvětlují, jak postoupit nad rámec metody Klik a klid, pokud máte dojem, že by váš pes byl schopný tolerovat i větší míru interakcí se svými dřívějšími „spouštěči“. Jelikož mnoho majitelů má více než jednoho psa, zabývá se Část VI tím, že se jeden z vašich psů s ostatními nesnáší, což obvykle narušuje klid v domácnosti.

Dosahování cílů

Odjakživa jsem přesvědčená, že psi jsou tady proto, aby z nás učinili lepší lidi, a že my jsme tady proto, abychom jim zajistili lepší život. To, že psi jsou učitelé, jsem si ověřila s Benem, svým reaktivním zlatým retrívrem, jehož chování pro mě bylo podnětem k tomu, abych vytvořila postup Klik a klid. Pro naše psy není nijak snadný úkol naučit nás takovým vlastnostem, jako je trpělivost a vytrvalost! Já jsem se jen s obtížemi vzdávala snu, že si vytrénuji šampiona v obedienci. Místo toho jsem se musela soustředit na to, abych Benovi pomohla cítit se lépe v normálním každodenním životě. Musela jsem dát jeho potřebám přednost před svými vlastními, zapomenout na požadavky, které jsem kladla na sebe a hlavně na něj. Tenkrát to nebyla nijak vítaná výzva! Teď ale spatřuji obrovské požehnání ve všech těch lekcích, které mi Ben uštědřil, protože jejich prostřednictvím dnes můžu pomáhat spoustě skvělých lidí a psů.

Přeji vám stejný úspěch, jaký jsem zažila s Benem a se psy svých žáků. Doufám, že tato kniha dopomůže i vám a vašemu psovi ke smysluplnému a obohacujícímu společnému životu.

ČÁST I

Vytváření struktury a budování důvěry

Když si přivezete domů psa, znamená to začátek experimentu s mezidruhovou komunikací a soužitím. Jak psi, tak lidé jsou sice vysoce sociální tvorové, ale jejich pohled na svět a interakce a komunikace s ním se velice liší. Z úspěšné integrace těchto dvou světů – budování vztahu mezi příslušníky dvou druhů – může vzejít mimořádné partnerství. Od něj se pak odvíjí veškerý trénink, ale všechno začíná u komunikace a důvěry.

1

Překlenutí komunikační propasti

My všichni potřebujeme v životě strukturu. Každý z nás potřebuje vědět, jak se má chovat v určitých situacích. Psi na tom nejsou jinak. Největší výzvou pro ně je to, že musí své chování přizpůsobit lidským standardům. My jsme je přivedli do světa, který je jim cizí. Problém mezi lidmi a psy tkví v tom, že to, co požaduje jeden, to si nemusí nutně přát druhý. Navzdory všeobecnému přesvědčení většina psů prostě neví, jak být „hodný“ pes! Psi jsou psi. Dnes a denně jsou psi uspávání kvůli tomu, že se chovají jako psi, například štěkají, koušou, hrabou a okusují věci. Úkolem majitele je poskytnout psovi ty správné informace, aby mohl v životě uspět, ale to může být někdy velmi těžké.

Jsme příslušníky různých druhů a komunikujeme různými způsoby. My lidé klademe důraz na slova. Když chceme, aby psi změnil chování, tak na ně mluvíme, zatímco psi používají ke komunikaci řeč těla. Sice se také projevují hlasově, ale většina psí komunikace spočívá v řeči těla. Pak není divu, že vzniká komunikační propast. My si můžeme nesprávně vykládat, jak naši psi vnímají naše interakce s nimi a stejně tak to platí i naopak.

Většina psů touží po pozornosti! Jsou moc rádi, když na ně majitelé mluví, hledí je a zapojují do svých každodenních aktivit. Nejlepší jsou samozřejmě pozitivní interakce, ale pokud se jich psovi nedostává, bude stejně dychtivě vyhledávat negativní interakce, protože i ty posilují chování. Mějte na paměti, že posilující je jakákoli pozornost, kterou věnujete nějakému chování.

Řekněme, že jdete se psem na procházku a proti vám jde váš známý. Když ho pes spatří, vymrští se a začne vzrušeně tancovat na zadních nohách. Vám je kvůli tomu trapně, třikrát na něj křiknete: „Sedni!“ Ale on se nedokáže ovládnout a vy-

skakuje čím dál radostněji, když ho váš známý začne hladit. Známý řekne: „Jen ho nech! Mně nevadí, když vyskakuje. Vždyť je to malý pes.“

Chtěli jste, aby pes při hlazení seděl nebo alespoň aby měl všechny čtyři tlapy na zemi. Místo toho jste svými zoufalými výkřiky, které měly psa uklidnit, a upřeným pohledem, který si pes vykládá jako pozornost, jen posílili jeho vyskakování. Díky vašemu jednání bude v budoucnu opakovat stejné chování. A co horšího, váš známý psa pohladil a pochválil, i když na něj vyskakoval, takže pes vlastně získal posílení ze dvou stran.

Máme bohužel sklon věnovat psovi největší pozornost právě ve chvílích, kdy dělá něco nevhodného, protože reagujeme na chování, které se nám nelíbí. Ale pes neví, že dělá něco „špatného“. Ve snaze přizpůsobit se nepochopitelné lidské společnosti hledá informace tak, že nabízí chování a všímá si následků. Tak se učí a tak si vytváří strukturu, kterou v životě potřebuje. Podívejte se na příklad Colbyho.

Zloděj hraček

Colby je dvouletý zlatý retrívr, kterého si právě adoptovala rodina se dvěma dětmi ve věku deset a čtrnáct let. Colby přijde do nového domova a očichává jednu místnost za druhou a děti jsou mu nablízku. Popadne novou baseballovou rukavici a vykračuje si s ní po domě. Jedno z dětí ve strachu, že by mu Colby mohl rukavici poškodit, na psa křikne, rozběhne se za ním, a když ho dohoní, snaží se mu rukavici vyškubnout z tlamy. Colby zavrčí. Chlapec couvne a Colby začne rukavici okusovat.

Druhého dne večer, když se rodina sejde v obývacím pokoji a chce se dívat na film, dojde Colby ke koši, kde má hračky, popadne červeného plyšového dinosaura a radostně si s ním vykračuje po pokoji. Po očku se dívá na členy rodiny, ale nikdo si ho nevšímá. Colby znejistí, pustí hračku na zem, utíká do kuchyně, popadne jednu z tatínkových zimních bot a vyhodí ji do vzduchu. Tatínek uslyší ránu a přijde se podívat, co se děje. Colby botu zvedne a tatínek se za ním rozběhne. Přidá se i maminka. To je ale zábavná hra! Když maminka Colbyho dohoní a chce mu botu vyškubnout z tlamy, Colby zavrčí. Ona couvne.

Co se tím Colby naučil? Jaké chování k němu přitahuje tu pozornost, po které touží? Jaké chování způsobuje, že lidé reagují tak, jak se to Colbymu líbí? Kam Colbyho zavede tento vzorec chování?

Colby se brzy naučí, že díky okusování některých předmětů na sebe strhává pozornost, po které touží, a že když zavrčí, může je okusovat dál, protože lidé před ním couvnou. Když si Colby hraje se svými hračkami a chová se správně (podle lidských standardů), tak ho rodina ignoruje – a chování, které je ignorováno, časem vymizí. Ale když Colby vyvolá pozdvižení například tím, že dítěti sebere hračku, začne okusovat botu nebo zavrčí, má najednou své okolí pod kontrolou. Kdyby se Colbyho rodina místo toho zaměřila na to, aby zachytila okamžiky, kdy je hodný, a pokaždé ho za to odměnila, dopadl by Colbyho příběh úplně jinak.

Posilujte to, co se vám líbí

Živočiškové mají sklon opakovat chování, které je posilováno. Zamyslete se nad tím, jaké chování se vám u psa líbí, a v běžném životě si ho všimněte a posilujte ho pamlskem, pohlazením nebo tichou pochvalou, když bude toto chování nabízet. Když chcete, aby si nějaký okamžik zapamatoval, věnujte mu pozornost. Pes pak bude dané chování opakovat. Když vám přinese zpátky míček a pustí vám ho k nohám, řekněte mu, jak je skvělý. Pochvalte ho, když vaše batole poleze po podlaze a on bude klidně stát a sledovat je. Toto jsou vytoužené chvíle. Nepovažujte je za samozřejmost!

Pokud chcete, aby byl váš pes doma klidný, posilujte pouze klidné chování. Například pokud do vás pes štouchá tlapkou nebo na vás štěká, abyste ho vzali ven a pohráli si s ním, počkejte, dokud se neuklidní. Jakmile to udělá, jděte ke skříni a vytáhněte jeho míček. Naučte ho, že mezi jeho zklidněním a vaší výzvou ke hře je přímá souvislost.

Zbavte se otravného chování

Možná že si váš pes vynucuje pozornost chováním, které se vám nelíbí – například štěká, kňučí, štouchá do vás tlapkou, vrčí, nebo dokonce kouše. Bohužel, i když ho okřiknete nebo se mu snažíte v chování zabránit, znamená to pro něj pozornost, která dané chování posílí a zintenzivní jeho výskyt. Udělejte to přesně naopak – když se otravné chování vyskytne, tak ho pokud možno ignorujte.

Než se otravné chování zlepší, může se nejdříve zhoršit. Stejně jako by člověk kopl do prodejního automatu, z něhož nevypadla láhev s limonádou, bude i pes ze začátku frustrovaný, když zjistí, že chování, které mu v minulosti fungovalo, mu najednou nepřináší vytoužené výsledky. Někdy proto chování vystupňuje, než to vzdá a přestane ho používat.

Pokud chování ignorovat nemůžete, máte ještě jednu možnost – přerušit ho v okamžiku, kdy je méně intenzivní. Jestliže pes například neúnavně štěká už deset minut, zkuste ho přerušit ve chvíli, když se nadechne nebo když začne štěkat tišeji. V tom okamžiku se vám možná podaří mu dát pamlsek a pak ho přeměrovat na jinou činnost.

PŘÍPADOVÁ STUDIE: Noční sova Charlie

Evelynin mladý americký eskymácký pes Charlie byl jako pravý eskymák velmi aktivní. Pobíhal po domě a vymýšlel si různé hry. Jeho nejoblíbenější hrou bylo pořád dokola házet hračku ze schodů do sklepa a pak pro ni běhat.

Charlie rád vstával brzy – tak brzy, že se Evelyn v noci pořádně nevyspala. Už kolem třetí ráno do ní začal štouchat tlapkou a olizovat jí ruku. Ze začátku si myslela, že potřebuje vyvenčit, tak vstala a pustila ho ven, aby se vyčůral (což udělal, ale pak si s ní chtěl hrát). Po týdnu si Charlie na časně ranní vstávání zvykl a postupně ji začal budit i několikrát za noc. Když se za mnou Evelyn přišla poradit, byla úplně vyčerpaná. I když se snažila vysvětlit Charliemu, že ji má uprostřed noci nechat na pokoji, byl neodbytný. Nakonec vždycky vstala z obavy, že možná opravdu potřebuje vyvenčit. Představa, že by měla z podlahy v krásně uklizeném domě utírat loužičku, ji děsila.

Vysvětlila jsem jí, že aktivním chováním psa motivuje, když udělá, co on chce, a jde si s ním hrát. Proč by ji měl přestat otravovat, jestliže od ní dostává to, co požaduje? Musí tento bludný kruh přerušit. Poradila jsem jí, aby Charlieho chování ignorovala a aby si ho příště, až do ní začne uprostřed noci štouchat, vůbec nevšímala. Pokud už bude v posteli, ať zůstane tiše ležet a případně se k němu ještě obrátí zády. Přes den ať schová všechny Charlieho míčky do skříně a ať si s ním hraje, jedině když bude v klidu. Musí mu dát jasně najevo, že hra s míčky bude probíhat pouze podle jejích pravidel a že klíčem k zahájení jakékoli hry je klidné tiché chování.

Trvalo to asi měsíc, ale nakonec strategie zabrala, a to u obou. Charlieho chování se zlepšilo a Evelyn si uvědomila, že mu musí zajistit větší mentální stimulaci. Jeho otravné chování totiž vzniklo z jeho touhy po společné činnosti. Proto mu do denního programu přidala několik mentálně náročných aktivit – a v noci pak oba klidně spali.

Strukturu, kterou chcete životu svého psa dodat, vytvoříte tréninkem, a to jak v oficiálních tréninkových lekcích, tak i v běžném životě. Trénink vlastně znamená, že z přirozeného chování psa odměňujete to, které se vám líbí, a tím pes získá strukturu, kterou potřebuje. Když ho budete ignorovat ve chvíli, kdy se bude chovat otravně, zjistí, že dotěrným chováním ničeho nedocílí, a nebude se v něm dál zdokonalovat. Posilování psa za chování, které si přejete, je investice do budování důvěry a utváření partnerství. Oba tyto cíle, které jsou popsány v příští kapitole, se velice vyplatí.

2

Narušování starých vzorců, zavádění nových

Abyste mohli u svého psa začít zlepšovat chování, tedy reaktivitu, agresivitu nebo jakýkoli jiný problém, musíte především udělat všechno pro to, abyste mu nedali žádnou příležitost k tomu, aby nevhodné chování opakoval. Čím víc si totiž pes „procvičuje“ protivné chování, tím víc se v něm zlepšuje a tím spíš ho bude v určitém prostředí používat. V důsledku toho se bude zvyšovat jeho intenzita a častost. To platí obzvláště pro takzvaná „samoposilující“ chování, která pes provádí prostě proto, že ho baví a přináší mu dobrý pocit – od nadměrného vyskakování přes chůzi na kuchyňské lince po štěkání na listonošku nebo na sousedova psa, pokud po něm „vetřelec“ vyjede.

Nebezpečí tkví v tom, že z jednoho reaktivního chování se brzy stane celý řetězec chování. A stejně jako u všech řetězců chování bude existovat nějaký signál neboli spouštěč, který tento řetězec uvede do pohybu. V běžném životě bohužel nemáte výskyt spouštěcího signálu vždycky pod kontrolou. Vezměte si například psa, který je reaktivní na děti. Jeho strach možná vznikl v důsledku jednání jediného dítěte (které na něj třeba křičelo nebo do něj kopl). Pokud se situace opakuje, strach se zobecní, takže teď už ho spouští každé dítě v jakémkoli prostředí. Teď pes štěká a dělá výpady na vodítka pokaždé, když spatří nějaké dítě. Signálem, který spouští tento řetězec chování, je tedy to, když pes spatří dítě. Na veřejnosti nemáte kontrolu nad tím, kdo se před psem objeví, a to znamená velký problém, jestliže se snažíte psovi zabránit v opakování a procvičování reaktivity. Stejně na tom budete, pokud máte psa, který je citlivý vůči jiným psům, dospělým nebo jakémukoli jinému spouštěči.

Předcházejte nacvičování a opakování nežádoucích vzorců

Minimalizovat příležitosti k nacvičování a opakování nežádoucího chování znamená pro většinu majitelů to, že musí uskutečnit zásadní, i když často jen dočasné změny v domácím prostředí. Pokud například okno z obývacího pokoje poskytuje psovi neomezené množství příležitostí k tomu, aby celý den „hlídkoval“ a sledoval okolí, bude majitel muset přemístit psa do jiné místnosti v domě nebo mu nějakým způsobem znemožnit výhled ven. (K zakrytí spodní části oken skvěle poslouží poloviční závěsy nebo rolety, nad nimiž může pronikat dovnitř dostatek denního světla.) Pokud pes běhá podél plotu, když je venku pes sousedů, bude si ho majitel muset zavolat do domu pokaždé, když se ten jejich objeví na zahradě.

Někteří majitelé si možná řeknou, že management neboli úprava prostředí je jen chabé řešení dané situace a že pes stejně nepochopí, že jeho chování je nepřijatelné a ani se nenaučí, jak se chovat v přítomnosti spouštěče. Ale nezapomeňte, že první krok k zamezení chování spočívá v tom, že chování zarazíme! To znamená, že zabráníme jeho výskytu v době, kdy teprve utváříme náhradní chování.

V některých případech se vám asi nepodaří zabránit nacvičování a opakování ve všech situacích. Někteří majitelé například bydlí v centru města a musí brát psa denně ven. Během jedné procházky potkají třeba třicet nebo čtyřicet cizích psů – nemluvě o cestě výtahem do prvního patra. Majitelé mohou udělat jen to, co je v jejich silách. Když budou postupovat podle metody Klik a klid, tak se i oni dočkají změny chování, i když se zlepšení možná nedostaví tak rychle, jak by chtěli.

Využívejte na maximum tréninkový bankovní účet svého psa

Chování svého psa si můžete představit jako bankovní účet a okamžiky důvěry jako vklady na tento účet. V ideálním případě se snažte provádět mnohem více vkladů než výběrů. Občas možná budete muset něco vybrat kvůli obrovskému nebo nečekanému výdaji, ale velikost emocionální škody, kterou způsobí takový výběr, je určována tím, kolik se vám už podařilo na účtu našetřit (neboli jak velkou důvěru se vám podařilo vybudovat). Historie posilování funguje stejně u žádoucího i nežádoucího chování psa.

Řekněme například, že vašeho psa znervózňují jiní psi. Už několik let pracujete na tom, aby se soustředil na vás, když venku potkáte jiného psa. Teď ho vezme-

te na procházku do parku a najednou k němu přiběhne cizí pes bez vodítka. Váš pes se vyleká a zachová se reaktivně. Jelikož už jste za ta léta uskutečnili na tréninkový účet spoustu vkladů, je naděje, že teď výběr z účtu bude jen minimální. Pes by se měl z leknutí rychle otřepat. Pokud ale k takovým setkáním dojde během krátkého období víckrát, začne důvěra vašeho psa ve vás ochabovat. Zůstatek na vašem účtu se začne zmenšovat.

Čím víc budete svého psa úspěšně konfrontovat se spouštěči a nedáte mu příležitost, aby si nacvičoval a opakoval nežádoucí chování, tím víc vkladů uskutečníte na svůj bankovní účet důvěry a tím bezpečněji se bude váš pes cítit. Naopak čím víc si bude nacvičovat reaktivní nebo nežádoucí chování (tedy čím více velkých výběrů uskutečníte), tím víc se bude jeho chování zhoršovat. Děláte víc vkladů, nebo výběrů? Shromážďujte data. Pokud děláte od obojího jen trochu, bude váš zůstatek nulový a vy se nedočkáte žádného zlepšení. Pokud naopak uskutečňujete hodně vkladů, tak si určitě všimnete výrazného zlepšení ve schopnosti psa tolerovat spouštěče.

Proč fyzické tresty nemusí přinést úspěch

Reaktivní nebo agresivní chování se mění velmi obtížně, zčásti i proto, že obvykle vyvolá obrovskou emocionální reakci také u majitele. I když reaktivita a agresivita představují pro psy naprosto normální chování, v lidech vyvolávají strach a zahanbení. Jen málokdo nám uvěří, že pes, který se na ulici chová agresivně, je ve skutečnosti po devětadevadesát procent času vřelým a milujícím společníkem naší rodiny.

Proto není divu, že hledáme metody, které nám zaručí zdánlivě rychlou nápravu. Jako odpověď, která je nasnadě, se nabízí fyzický trest. Když pes „exploduje“, tak následuje buď škrbnutí za vodítka s ostnatým obojkem, nebo rána z elektrického obojku. Jestliže je následek tak přísný, tak přece musí špatné chování vymazat psovi z mozku, nebo ne? Ne vždycky. Především si uvědomte, že fyzický trest se dá snadno přehnat, a navíc, má-li udržet původní práh potlačeného chování, musí být někdy „podáván“ ve stále větších dávkách. Tresty a jejich katastrofální vedlejší účinky mohou u psa vyvolat například nadměrnou ostražitost, iracionální strach, nadměrnou citlivost, zvýšenou dráždivost, implozivní či explozivní chování, hyperaktivitu, agresivitu při sebemenším podnětu, sociální vyhýbavost, ztrátu citlivosti vůči potěšení a bolesti, a dokonce i depresi. V případě mého zlatého retrívra Bena, který byl agresivní vůči psům, se vedlejší účinky trestu, jenž u něj použil jeden trenér, řešily mnohem obtížněji než původní chování, které

měl napravit. Poté, co mu jeden tréninkový expert škubl za vodítko s ostnatým obojkem, začal reagovat agresivně na všechny psy, zatímco do té doby jen občas na některé vrčel.

Trest navíc může narušit váš vztah se psem. Určitě chcete, aby se s vámi pes cítil v bezpečí a nebál se. Strach totiž navíc brzdí u lidí i psů proces učení.

Nejvážnější nebezpečí při používání trestů tkví v tom, že trest může často dodat dobrý pocit trestajícímu, což v něm vyvolá mylný závěr, že dané chování „napravil“. Příště ale bude možná v pokušení použít tvrdší trest a uchýlit se k němu rychleji.

Trestání je nejen rizikové, ale navíc psa nenaučí vhodnému chování. Pes se nedozví, co má dělat, až se příště dostane do podobné situace. Pokud chce majitel adekvátně vyřešit problém, musí si položit otázku: „Co chci, aby můj pes dělal, když uvidí jiného psa?“ Nestačí si říct: „Prostě nechci, aby štěkal a dělal výpady!“

Zamezit nacvičování a opakování, vyhnout se trestům a investovat úsilí do tréninku, který buduje důvěru, to jsou zásadní předpoklady pro to, abyste ze svého psa učinili šťastnějšího, sebejistějšího člena rodiny. Příští kapitola vysvětluje, jak učinit první kroky k žádoucím změnám v pohodlí domova, a předkládá jednoduché zásady, které můžete u psa používat každý den.

3

Management domácnosti

Management domácnosti vám jako majiteli umožní komunikovat se psem tak, aby vám rozuměl. Nejde tady o to, aby na vaše pokyny pracoval za posilovače. Spíše ho učí, jak to udělat, aby se posilovače vůbec neobjevily. Pes totiž zjistí, že může získat to, co chce, pokud bude nabízet vhodné chování. Vaším úkolem je naučit ho, která chování to jsou. Mějte na paměti, že tréninkové posilovače nemají nic společného s láskou a emocemi. Ty byste psovi měli ve velké míře projevat v běžném životě – za předpokladu, že je má rád.

Když žijete se psem, je vlastně každá chvíle, kterou s ním strávíte, zároveň tréninkovou příležitostí. Tréninkové příležitosti totiž nejsou omezené jen na dobu, kterou se psem strávíte v oficiálním tréninkovém zařízení. Když budete dodržovat následující postup, budete psa „trénovat“ po celý den, bez ohledu na to, kolik máte práce. Při správném postupu budete psovi neustále poskytovat obrovské množství příležitostí k učení.

Následující zásady managementu domácnosti zavádějte postupně, jednu až dvě za týden, podle toho, jaké bude pes dělat pokroky. Při úpravě dynamiky svého vztahu se psem buďte trpěliví a důslední. Vedlejším produktem tohoto tréninku bude to, že se vám pes naučí důvěřovat a respektovat vás. Tím, že mu zajistíte výchovu a bezpečné místo k učení, ho budete zároveň připravovat na to, aby byl sebejistý a schopný vyrovnat se s proměnlivými okolnostmi života.

Při uplatňování postupu nebudete potřebovat žádné speciální tréninkové vybavení. Psovi postačí, když bude sledovat pohyby vašeho těla a naslouchat vašemu hlasu. Klíčové je tady, abyste důsledně posilovali ta chování, která si do budoucnosti přejete.

Zásada č. 1: Naučte psa říkat „Prosím“

Psi se někdy dovedou hodně rozvášnit, když s nimi děláte zábavné věci. Na prvních místech jejich seznamu většinou stojí procházka, příprava krmení a hra s míčkem. V očekávání těchto činností může pes projevovat otravné chování, které vy možná neúmyslně posilujete. Pokud například váš pes rád chodí na výlety do lesa, tak na vás možná vyskakuje a doráží od chvíle, kdy vezmete do ruky vodítko. Když na něj křičíte „Přestaň,“ místo abyste se snažili ho uklidnit, tak tím jeho vzrušení možná ještě zvyšujete, takže na vás ještě navíc začne štěkat! Pokud toto chování nezarazíte, bude se jedinečně stupňovat.

Zásadní je naučit psa jedno snadné chování, které je neslučitelné s vyskakováním, štoucháním tlapkou, sekáním drápy a dorážení (a to uvádím jen několik příkladů protivného chování). Je to vlastně stejné, jako když učíte dítě, aby řeklo „Prosím“. Můžete si vybrat z několika chování, ale většinou postačí třísekundové až pětisekundové sednutí. Výhodou je, že většina psů, dokonce i štěňat už toto chování zná.

Řekněme, že se váš pes musí jít vyvenčit. Jednoduše mu dejte pokyn, aby si sedl u dveří. Snažte se pokyn neopakovat více než jednou. Jakmile se pes dotkne zadkem podlahy, řekněte „Jo!“ a otevřete dveře. Tím psovi dáte za splněné chování posilovač. Pokud psovi řeknete pokyn a on nezareaguje, buď proto, že neví jak, nebo proto, že je příliš rozrušený, navedte ho do sedu pamlskem. Nikdy od něj v tomto okamžiku neodcházejte ani nepřerušujte oční kontakt. Teď totiž probíhá učení!

Pokud budete tuto první zásadu důsledně dodržovat, začne vám pes už brzy dávat najevo, že něco chce tím, že si sedne. To je přece skvělý způsob, jak si získat vaši pozornost! Nenechte ho bez povšimnutí, protože toto je chování, které si rozhodně zaslouží posilovač! Když vám pes nabídne toto chování, dejte mu to, co chce (samozřejmě pokud je to bezpečné). Tato odezva je obzvláště důležitá u mladých a dospívajících psů, kteří by mohli být reaktivní.

Zásada č. 2: Denně psa duševně stimulujte

Psi potřebují každý den tělesný pohyb, a proto je s sebou bereme, když si jdeme zaběhat, když jedeme na výlet, a chodíme s nimi na spoustu procházek. Psi také rádi koumají. S potěšením používají mozek, ale jak je máme mentálně zaměstnat?

Tím, že jim umožníme, aby se sami rozhodovali? Tím, že jim dovolíme experimentovat s vlastním chováním? Tím, že jim budeme dávat k řešení hlavolamy? Ano, přesně tak. Existují totiž přesvědčivé důkazy, že psům prospívá, když musí používat mozek.

Pokud pes nemá příležitost se zaměstnat, může se začít nudit. A právě znudění psi ničí věci, štěkají a koušou. Když se totiž snaží přijít na to, co mají dělat, může je často napadnout nějaké nežádoucí chování. A než si to majitel uvědomí, tak si na takové chování navyknu a začnou ho používat i v nejrůznějších situacích v životě. Podívejte se například na Riley. Aby si ukrátila čas, když je majitelka v práci, sedává na okně, ze kterého je vidět na základní školu. Riley s oblibou štěká na lidi, děti a psy, kteří procházejí kolem, obzvláště v určitých denních hodinách.

Asi po půl roce jde majitelka s Riley na procházku po okolí. Riley spatří cizího člověka se psem, začne tahat na vodítku jako divá, štěká a dělá výpady. Majitelka je šokovaná, snaží se Riley odtáhnout a cizímu člověku se omlouvá. Ona totiž neví, jak Riley tráví své dny. Domnívá se, že jelikož doma po návratu z práce nenachází nic zničeného, je všechno v pořádku. Ale to se mýlí! Chování, které teď Riley projevuje, je přesně to chování, jaké má nacvičené z domova. Jediný rozdíl je v tom, že jedno se odehrává za oknem, zatímco druhé na vodítku.

Představte si sami sebe v situaci svého psa. Jste zavřeni doma devět až deset hodin denně. Nemůžete si zapnout televizi ani rádio ani si přečíst knížku. Nemůžete si vzít telefon. Nemůžete si dát ani svačinu. To jediné, co můžete dělat, je spát, chodit po domě, sedět na gauči a koukat z okna. Majitel vám sice nechal nějakého toho plyšáka nebo pískací hračku, ale ta vás za chvíli přestane bavit. Co máte dělat? Roztrhat koberec nebo rozkousat polštář? Rozhrabat koš na odpadky? Takhle se cítí váš pes pětadevadesát procent času (nebo i víc). Pak není nic překvapivého, že když přijдете večer domů, tak udělá skoro cokoli, jen aby si získal vaši pozornost.

My majitelé musíme být schopni zajistit psovi prostředí bohaté na příležitosti k učení. Když se bude učit nová chování a jeho myšlení se bude rozvíjet a získávat na flexibilitě, bude se při komunikaci a řešení problémů stále méně uchýlovat k nevhodnému chování a ve stresu bude snáze přijímat správná rozhodnutí.

Tady je několik nápadů, jak psovi zaměstnat mozek:

1. Začněte psovi dávat každé jídlo s pomocí krmivových hlavolamů, jako je například Kong. (Psům, kteří koušou velmi silně, kupte černý Kong). Pokud ho krmíte granulemi, přidejte něco „lepkavého“, jako je například dýňová pasta

nebo krmivo z konzervy. Dobře poslouží i burákové máslo a bílý jogurt. (Další chutné recepty najdete na www.Kong.com.)

Vždycky mějte předem naplněných několik Kongů a uchovávejte je v ledničce nebo v mrazáku. Pokud pes tento hlavolam ještě nezná, tak ho ze začátku nenaplňujte příliš, aby krmení vypadávalo ven samo, a teprve časem ho začněte pýchovat víc. Psi jsou různí. Někteří dokážou pracovat na zmrazeném Kongu několik hodin, zatímco jiní s ním budou hotoví za třicet minut. Pomalé jedlíky může zmrazený Kong zaměstnat i na delší dobu.

2. Rozházejte psovi krmení venku do trávy, aby si ho tam mohl sám ulovit!
3. Při běžné každodenní procházce občas se psem zopakujte některé základní chování, jako je třeba sednutí na kraji chodníku a chůze u nohy. Nebo mu můžete dát pokyn, aby zalehl, když si povídáte se sousedem. Tyto činnosti střídějte s příležitostmi k čenichání a hraní.
4. K tréninku můžete použít i běžné krmivo pro psy. Kousek krmiva můžete hodit před sebe (obzvláště zábavné to bude, když použijete kulaté granule, které se budou kutálet), a když ho pes sežere, přivolejte si ho, aby se dotkl vaší natažené ruky. Odměňte jej pamlskem a pak mu hoďte další. Tuto hru můžete hrát s jakýmkoli chováním.
5. Prodává se mnoho různých druhů krmivových hlavolamů, které například od psa vyžadují, aby obracel dřevěné špalíky, aby se dostal ke granuli, aby si vybral správnou krabičku, ve které je schovaná granule, nebo aby štouchal tlapkou do nějakého předmětu, dokud granule nevypadnou z jeho otvorů.

Zásada č. 3: Poskytněte psovi bezpečný prostor

Každý pes potřebuje prostor, který může považovat za vlastní. Ať je to klec, ohrádka nebo prádelna oddělená dětskými dvířky, měli byste pro něj mít místo, kde si může v klidu odpočinout. Váš pes by se měl spolehnout na to, že ať mu určíte jakékoli místo, bude to bezpečné prostředí, do kterého se může uchýlit, když bude potřebovat. To platí obzvláště pro psy, kteří jsou citliví vůči lidem.

Vyberte takové místo, aby se v něm psovi líbilo. Pokud chcete používat klec, všimněte si, jestli má raději drátěnou klec nebo přepravku uzavřenou ze všech stran, ve které je jen pár okének, z nichž může vyhlížet ven. (Přes drátěnou klec můžete přehodit příkrývku.) Pokud si nejste jisti, jaký typ přepravky bude psovi lépe vyhovovat, zkuste si nejdřív půjčit klec nebo přepravku od známých a vyzkoušejte

to. Klec nekupujte psovi přesně na míru, ale o číslo větší. (Pes by měl mít dostatek prostoru na to, aby se mohl pohodlně natáhnout a hrát si s hračkami.)

Nejsnazší možností, jak psa navykhnout na klec, je dávat mu do ní krmivo. Dejte mu misku s krmivem hned za dvířka klece a v okamžiku, kdy bude do klece vstupovat, řekněte pokyn, například „Do boudičky“. Až bude žrát, nechte mu otevřená dvířka. Vůbec nevádí, když mu bude zadek vyčuhovat z klece. Časem si navykne vstupovat do klece celým tělem. Teprve pak byste měli zkusit zavřít dvířka a postupně prodlužovat dobu, kterou pes stráví uvnitř.

V kleci se děje i spousta dalších báječných věcí! Kdykoli psa zavíráte do klece, dejte mu tam nějaké mentálně stimulující, ale bezpečné hračky nebo pamlsky. Dobře může posloužit naplněný zmrazený Kong nebo okusovací kost. Psa zavírejte do klece jak v době, kdy jste doma, tak i v době, kdy odcházíte pryč. Kdybyste ho tam zavírali pouze na noc a pouze před svým odchodem z domu, mohlo by to brzy narušit pozitivní pocity spojené s pokynem pro vstup do klece. Klec si představte jako jakýsi pokoj vašeho psa.

Pečlivě si rozmyslete, kam bezpečný prostor psa umístíte. Nedávejte klec na příliš rušné místo, pokud nezjistíte, že to psovi lépe vyhovuje. Pokud máte psa citlivého na lidi, dejte klec na takové místo, kde na něj neuvidí vaše návštěvy a on neuvidí na ně. Vhodné jsou místnosti nahoře v domě, oddělené dětskými dvířky, například ložnice nebo domácí kancelář. Když je klec umístěná v blízkosti vstupních dveří, může to psa citlivého na lidi traumatizovat, protože se bude muset vyrovnávat se stresem z návštěv, které se k němu přihnou, byť s těmi nejlepšími úmysly, a budou po něm vyžadovat interakci, o kterou pes nestojí. Pokud váš pes naopak nepotřebuje ústraní, je lepší neizolovat ho úplně od celé rodiny. Cílem je pomoci mu najít klid a uvolnění v aktivním prostředí.

Když navykáte na klec štěně, rozstavte po domě několik klecí (nebo ohrádek). Jednu si můžete postavit do ložnice, jednu do kuchyně a jednu do obývacího pokoje. Štěně přemísťujte podle potřeby.

Na klecích je skvělé to, že s nimi můžete i cestovat. Psovi vlastně můžete vzít jeho bezpečný prostor s sebou, ať jedete kamkoli. Pokud ho například znervózňují děti, můžete ho zavřít do klece, až pojedete na návštěvu k sestře, jejíž děti jsou hodně neposedné.

Psi by neměli být zavřeni v kleci déle než tři hodiny v kuse. Osm až devět hodin denně je příliš dlouhá doba! Pokud už musíte být pryč z domova takhle dlouho, můžete využít psí jesle nebo venčiče psů. Nebo můžete psovi určit v domě nějakou místnost a zavřít ho do ní s pomocí dětských dvířek, aby měl v době, kdy

musí být delší dobu sám, větší prostor. Na tuto místnost psa navykněte stejně, jako byste ho navykali na klec.

Zásada č. 4:

Vyberte správnou hračku pro správnou příležitost

Hračky můžeme rozdělit do tří kategorií: obecné, mentálně stimulační a interaktivní. Je užitečné vědět, jak hračky klasifikovat, a podle toho je používat.

Obecné: To jsou hračky, které má pes běžně k dispozici. Dobrý nápad je vyhradit na ně košík nebo zásuvku a občas je střídat. Ještě lepší je naučit psa, aby si večer hračky posbíral a nanosil je do košíku. Ráno mu potom můžete košík ukázat a nechat ho, ať si jich pár vybere na nadcházející den. Psi se stejně jako děti nabaží hraček, které vidí denně, ať si už s nimi hráli, nebo nikoli. Když budete hračky střídat, tak o ně pes neztratí zájem a vám to ušetří peníze, protože nebudete muset kupovat stále nové.

Mentálně stimulační: Tyto hračky používejte, abyste psovi zaměstnali mozek, například pokud pořádate večírek a nechcete hlídat, jestli vaše návštěvy nekrmí psa pod stolem. To ho radši zavřete do jeho bezpečného prostoru s mentálně stimulační hračkou. Ta jej zaměstná a on bude spokojený. K příkladům mentálně stimulačních hraček patří Kongy, Busy Buddies a jiné krmivové hlavolamy. Nejdřív samozřejmě psa naučte, jak je má používat. Další zajímavé nápady najdete na internetu, a to například na Pinterest či YouTube.

Interaktivní: To jsou hračky, se kterými si se psem hrajete společně. Jde například o házečí talíře, míčky a přetahovadla. Všechny tyto hračky nechávejte schované a vyndávejte je pouze tehdy, když si chcete se psem hrát. Například u dveří, kterými se vchází na oplocený dvorek, můžete mít připravenou krabici s míčky.

Zásada č. 5:

Naučte psa pravidla hry

Společné hry se psem skvěle přispívají k budování vzájemného vztahu. Stejně jako si lidé hrají až do dospělosti, hrají si i psi. Při nedávném výzkumu Bristolské univerzity se zjistilo, že hra je klíčem k dobré pohodě psa. Výzkum prováděný u čtyř tisíc majitelů psů prokázal, že psi, se kterými si lidé dostatečně nehrají, trpí problémy s chováním, například úzkostí a agresivitou. Když si člověk se psem málo

hraje, může pak pes více kňučet, vyskačkovat nebo neumět přijít na zavolání.

Vybírejte pro psa konstruktivní hry, například hru na schovávanou, fotbal nebo aportování. Tyto hry mohou vám oběma vnést do života spoustu radosti a pro psa mohou zároveň představovat účinný posilovač. Postarejte se o správné načasování hry, tak abyste s ní posilovali pouze žádoucí chování. Než si začnete hrát, dejte psovi pokyn, aby si sedl (nebo zvolte jiné chování), a teprve potom zahajte hru! Hru ukončete, dokud je pes ještě šťastný a nadšený. Dejte mu hodně pamlsků odměnou za to, že se vzdá hračky, a pak ji schovejte na příště. (Klidně psovi ukažte, kam ji ukládáte.)

Společné hry se psem nejen utuží váš vztah, ale navíc je vědecky dokázáno, že fungují jako prevence problémů s chováním, například úzkosti a agresivity. Důležitý je kontakt se psem, někdy k němu ani nejsou zapotřebí hračky.

Pokud psovi chcete házet míčky, tak ho nejdřív naučte aportovat. Vezměte si do každé ruky jeden míček. Jeden hodte a dejte psovi pokyn, aby ho přinesl. Až se vrátí s prvním míčkem, můžete ho buď požádat, aby vám míček dal do ruky, nebo aby vám jej položil k nohám. Hodte druhý míček. Zase psovi dejte pokyn, aby vám ho přinesl, a pak hodte první míček. Ve hře pokračujte, dokud to psa baví. Ukončete hru dřív, než ji bude chtít ukončit on.

Jako obměnu aportování dejte psovi pokyn, aby si sedl a zůstal sedět vedle vás, a pak míček pošlete po zemi před sebe. Pes by ho měl očima sledovat, jak se kutálí. Napočítejte do pěti a pak ukažte rukou směrem k míčku. Pošlete psa, aby ho přinesl. Až se k vám vrátí, dejte mu pamlsk. Tímto způsobem psa snadno naučíte přinášet předměty, které mu označíte (například dálkový ovladač na televizi).

Skvělá hra, při které se pes, hlavně mladý pes uvolní od stresu, je přetahování. Aby ale tato hra byla bezpečná, musí se pes naučit, že má hračku před zahájením hry nejdřív pustit a že hra by měla začínat i končit na váš slovní pokyn. Dospělí se mohou přetahovat se psem, který ještě nikdy nikoho nekouzl. Děti by se se psem kvůli své bezpečnosti přetahovat neměly. Dítě totiž může snadno upadnout a udeřit se hlavou o nábytek nebo na něj pes může skočit ve snaze chňapnout po hračce a povalit ho.

Přetahování se psem začněte tím, že ho požádáte o nějaké chování. Můžete mu například ukázat přetahovadlo, dát mu pokyn k sednutí, a jakmile si sedne, řekněte mu, aby přetahovadlo uchoпил. Přetahujte se o něj tak, abyste ho mezi sebou měli vodorovně. Neustále mějte hru pod kontrolou. Nenechte psa, aby vám přetahovadlo vyškubl, utekl s ním a třepal s ním ze strany na stranu. Přetahování je společná hra! Až si dost vyhraje, ukončete hru tím, že řeknete „Hotovo“ nebo „Pust“ a přetahovadlo uklidíte. Psa nejnázne naučíte pouštět hračku tak, že mu dáte slovní pokyn a pak mu přidržíte před nosem nějaký dobrý pamlssek. Když to takhle několikrát zopakujete, začne hračku pouštět bez otálení.

Jelikož existuje jen tenká hranice mezi nadměrnou stimulací a agresivitou, vyhýbejte se hrám, při kterých se se psem jenom drsně pošouchujete. Když ho budete tahat za kůži a plácát ho po žebrech, můžete vás nesprávně pochopit. Zamyslete se nad tím, jak by se váš pes měl chovat, když se setká s jinými lidmi. Pokud si s ním budete často drsně hrát, tak se potom může stejným způsobem chovat ke všem lidem. To, jak si spolu hrajete, bude mít vliv na to, jak si pes bude hrát s jinými lidmi, bez ohledu na jejich věk nebo velikost. Pro psa je hra s vámi nesmírně posilující, proto velmi pečlivě zvažujte, kdy a jak si s ním budete hrát.

Zásada č. 6:

Ukažte psovi, že handlování předmětů je zábava

Nejrychleji se pes naučí projevovat majetnické a defenzivní chování, když mu člověk neustále bere vytoužené předměty z tlamy. Vy ho ale můžete naučit, aby vám předměty ochotně přenechal.

Představte si tuto situaci: Máte v ruce stodolarovou bankovku. Přijde váš kamarád a sebere vám ji. Vy se na něj tázavě podíváte a čekáte, jestli vám ji vrátí. On to neudělá. Příští den máte v ruce padesátidolarovou bankovku. Kamarád vás pozdraví, sebere vám bankovku a odejde. Sakra! Další den máte v ruce dvě stodolarové bankovky. Vidíte, že přichází váš kamarád. Tentokrát nebudete čekat, až vám sebere peníze! Buď před ním utečete, nebo mu velice jasně řeknete, že jestli se pokusí vám peníze sebrat, tak bude mít problém. (Tato reakce je ekvivalentem zavrčení psa.)

A teď si představte jinou situaci: Máte v ruce stodolarovou bankovku. Přijde váš kamarád, sebere vám ji a dá vám místo ní dvě stodolarové bankovky. Podíváte se na něj radostně a nevěřicně. Příští den máte v ruce padesátidolarovou bankovku. Kamarád vás pozdraví a dá vám místo padesátidolarové bankovky stodolarovou!

Takového kamaráda by chtěl každý! Další den máte v ruce dvě stodolarové bankovky a kamarád vás poprosí, jestli byste mu mohli jednu z nich dát. Samozřejmě! Rádi se s ním podělíte o všechno, co máte, v očekávání ještě větší odměny!

Stejný princip bude fungovat i u vašeho psa: velmi ochotně vám něco přenechá, pokud bude vědět, že to, co mu za danou věc nabízíte, je ještě lepší. Vy jen musíte správně nastavit hierarchii odměn a pak se se psem nebudete muset přetahovat o to, co má v tlamě. Přesné pokyny najdete na s. 72.

Zásada č. 7:

Postarejte se o bezpečí u dveří a těsných prostor

Psi bývají většinou na těsné prostory citliví. U vás doma mohou takový prostor představovat například dveře, hlavně když se jimi snaží projít několik členů rodiny nebo několik psů či jiných zvířat najednou. Není nijak překvapivé, že právě u dveří dochází často k agresivním interakcím. Některé psy zase může dráždit, když je člověk chce dostat dolů z postele nebo z gauče. Abyste se vyvarovali tohoto nebezpečí, radši psa naučte opouštět prostory dobrovolně. Velmi snadná a zábavná je hra „S dovolením!“ (s. 74).

Zásada č. 8:

Navykněte psa na manipulaci

Majitel musí být schopen se svým psem manipulovat. Pokud má váš pes třeba ušní infekci, ucpané anální žlázy nebo rozříznutý polštářek na tlapce, musí se od vás nechat prohlížet a ošetřovat. My ale často věnujeme zvýšenou pozornost citlivým tělesným partiím psa teprve ve chvílích, kdy jsou nemocné nebo poraněné. Psa bychom měli naučit snášet manipulaci už předem, a to v rámci běžného tréninkového programu. Pes by měl snášet manipulaci nejen od nás, ale i od jiných lidí – především od veterinárních techniků a psích kadeřníků. Psa snadno navyknete na doteky po celém těle za pomoci pouhých několika pamlsků (viz s. 75). Tip: je vhodné začít, když je pes uvolněný a ospalý. Někdy v životě mu určitě budete muset podat nějaký lék, což není příjemný zážitek ani pro jednoho z vás. Pokud psa předem natrénujete, aby toleroval manipulaci, bude to o hodně menší trauma.

Teď když máte pro sebe a svého psa vytvořenou strukturu, která podporuje budování důvěry a zlepšování komunikace, můžete s ním začít trénovat

i konkrétní chování, která z něj mohou učinit vítaného člena společnosti. Klikrtrénink, se kterým vás seznámí příští kapitola, vám to umožní tak, že budete posilovat právě ta chování, která si u svého psa přejete.

ČÁST II

Budování základů

Díky uplatňování zásad pro management domácnosti z Části I získal váš pes určitou strukturu, v jejímž rámci se může pohybovat, a osvojil si způsob komunikace s vámi, který je založený na vzájemném respektu a důvěře. Už přišel na to, že si svým chováním může přivolat příjemné věci. Teď jste oba připravení na to, abyste se naučili základy klikrtréninku a začali je uplatňovat při tréninkovém procesu. Budete svého psa učit základní i nouzová chování, která přinesou prospěch vašemu partnerskému vztahu.

Emma Parsonsová

Klik a klid

Řešení pro všechny psy ve světě plném nástrah

Z anglického originálu *The New Click to Calm*, vydaného nakladatelstvím Sunshine Books, Inc., přeložila Jana Dušková

Fotografie Emman Parsonsová, Alicia Kerrová, Katerina Lyubomirova a další

Redakce Patrik Václavek

Sazba Matěj Barták

Vydal Pavel Jeřábek – Nakladatelství PLOT, Bělohorská 2, 169 00 Praha 6,

www.plotknihy.cz, jako svou 410. publikaci

Tisk Těšínské papírny, s.r.o., 2022

Vydání první, Praha 2022

ISBN 978-80-7428-422-9